04/06/2020

Ιστορικό της Ιεράς Μονής Μάρθας και Μαρίας στη Μόσχα

Πατριαρχεία / Πατριαρχείο Μόσχας

Σήμερα η εκκλησία μας τιμά τις Αγίες Μάρθα και Μαρία, στη μνήμη των οποίων χτίστηκε η Ιερά Μονή του Ελέους Μάρθας και Μαρίας στη Μόσχα από τη Μεγάλη Δούκισσα Ελισάβετ Φεοντόροβνα, η οποία αγίασε, μαρτυρώντας.

Η Ελισάβετ ήταν κόρη του Μεγάλου δούκα Λουδοβίκου IV της Δαρμστάτης (πρωτεύουσα της Έσσης) και της πριγκίπισσας Αλίκης (Άλις), θυγατέρας της βασίλισσας Βικτωρίας της Μεγάλης Βρετανίας και Ιρλανδίας και γεννήθηκε την 1η Νοεμβρίου του 1864. Παντρεύτηκε τον Σέργιο Ρομανώφ, με τον οποίο έζησε στη Ρωσία, όπου και επέδειξε ένα τεράστιο φιλανθρωπικό -με κάθε σημασία της

λέξεως- έργο. Στο βίο της το συγκλονιστικό είναι πως κατάφερε να συγχωρήσει τον φονιά του συζύγου της, λέγοντάς του το προτού αυτός υποκύψει στα δικά του τραύματα μετά τη συμπλοκή.

Σύντομα αφού φονεύθηκε ο σύζυγός της, η ίδια ίδρυσε τη Μονή του Ελέους Μάρθας και Μαρίας στη Μόσχα, στην οποία διακόνησε σαν να ήταν η νεώτερη και μικρότερη σε αξίωμα μοναχή.

Σήμερα στην Ιερά Μονή Μάρθας και Μαρίας ζουν και σπουδάζουν κοπέλες, οι οποίες αποτελούν την ελπίδα της μελλοντικής Ρωσίας.

Ας πάρουμε, όμως, την ιστορία από την αρχή.

Για τη **Μονή του Ελέους Μάρθας και Μαρίας** έχει γράψει η **Ελισάβετ Κυνηγού Γιεβτουσένκο** μετά από εκτενή μελέτη της στην πρωτεύουσα της Ρωσίας. Ακολούθως παραθέτουμε ένα απόσπασμα από το υπό έκδοση βιβλίο της για τον βίο της Αγίας Ελισάβετ, με τίτλο «***Λευκός Άγγελος – Η ζωή και το έργο της Μεγάλης Δούκισσας της Ρωσίας Ελισάβετ Φεόντοροβνα Ρομάνοβα***».

[*Η* ***Ελισάβετ χρόνια παρατηρούσε τον τρόπο ζωής στα ρωσικά γυναικεία μοναστήρια και κάποια στιγμή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ζωή στα μοναστήρια διέφερε από τη ζωή εντός των αδελφοτήτων του ελέους*** *(σ.σ. που υπήρχαν στη Δύση)* ***ως προς το ότι οι μοναχές αφιέρωναν σχεδόν όλον τους τον χρόνο στη προσευχή, απέχοντας έτσι από την πρακτική εργασία, ενώ οι αδελφές του ελέους συχνά αντιμετωπίζονταν με αρνητισμό εξαιτίας της υπερβολικής τους ελευθεροφροσύνης****.*

Οι ρωσικές ορθόδοξες μονές που επισκεπτόταν πολύ συχνά η Μεγάλη Δούκισσα ήταν οργανωμένες σύμφωνα με τους μοναχικούς κανόνες του Μεγάλου Βασιλείου. Ακολουθώντας τους κανονισμούς, οι μοναχές όφειλαν να είναι ολοκληρωτικά αφοσιωμένες στη προσευχή και την νηστεία, ενώ οι έξοδοί τους ήταν άκρως περιορισμένες και γίνονταν κατόπιν άδειας της ηγουμένης. Ο μοναστικός αυτός τρόπος ζωής, αν και έχαιρε μεγάλης εκτίμησης στα μάτια της Μεγάλης Δούκισσας, δεν την ικανοποιούσε απόλυτα. Η Ελισάβετ πίστευε ότι η εργασία συνιστά το θεμέλιο της θρησκευτικής ζωής, ενώ η προσευχή μέσον ανάπαυσης και για αυτό θα πρέπει να θεωρείται τελική ανταμοιβή όσων μοχθούν στο όνομα του Κυρίου. Έχοντας αυτά στο μυαλό της, λοιπόν η Ελισάβετ Φεόντοροβνα έθεσε στόχο της να δημιουργήσει κάτι μεταξύ μοναστηριού και αδελφότητας του ελέους.

Η Μεγάλη Δούκισσα γνώριζε τις ανάγκες της Μόσχας έτσι όπως τις γνώριζαν ελάχιστοι. Έχοντας αρκετή εμπειρία σε θέματα διοίκησης και οργάνωσης φιλανθρωπικών ιδρυμάτων, επιδόθηκε στο νέο της έργο σαν αληθινή επαγγελματίας, προσπαθώντας να φιλτράρει τα εκάστοτε προβλήματα και να εστιάζει μόνο σε εκείνα που είχαν μεγαλύτερη σημασία για τη πόλη.

Για την επίτευξη του στόχου της η ***Ελισάβετ Φεόντοροβνα*** *έπρεπε να διαθέσει πολύ μεγάλα χρηματικά ποσά. Για τον σκοπό αυτό συγκέντρωσε όλα της τα κοσμήματα και όλα τα αντικείμενα μεγάλης αξίας όπως: πίνακες, οικογενειακά κειμήλια και τα χώρισε σε τρεις κατηγορίες. Όσα κοσμήματα αποτελούσαν δώρα της αυτοκρατορικής οικογένειας δόθηκαν στο δημόσιο ταμείο όπως όριζε ο νόμος. Ένα μέρος των οικογενειακών κειμηλίων μοιράστηκε στους συγγενείς της, ενώ το τρίτο μέρος πουλήθηκε. Με τα λεφτά που συγκεντρώθηκαν από την πώληση των κοσμημάτων η Μεγάλη Δούκισσα Ελισάβετ αγόρασε, στις 24 Μαΐου του 1907, εκτάσεις γης συμπεριλαμβανομένων τεσσάρων κτηρίων και ενός μεγάλου κήπου επί της οδού Μπολσάγια Ορντίνκα στη περιοχή Ζαμοσκβορέτσιε.*

Οι αγορασμένες αυτές εκτάσεις, αφού συγχωνεύτηκαν, συνέστησαν τη ***Μονή του Ελέους Μάρθας και Μαρίας****.* ***Από τις πρώτες εγκαταστάσεις της μονής υπήρξε το μεγάλο της νοσοκομείο. Στεγασμένο σε ένα από τα κεντρικά κτήρια αποτελούνταν από ένα χειρουργείο, έναν θάλαμο επίδεσης, μία εκκλησία και μια μονάδα εντατικής θεραπείας****.* ***Σταδιακά ολοκληρώθηκαν και τα υπόλοιπες εγκαταστάσεις: η κουζίνα, η τραπεζαρία, η αποθήκη, το φαρμακείο και το εξωτερικό ιατρείο, ο καθεδρικός ναός της Αγίας Σκέπης, το σπίτι της προϊσταμένης της Μονής του Ελέους Μάρθας και Μαρίας και αυτό του πνευματικού, ο μεγάλος πανέμορφος κήπος και πολλά άλλα****.*

Το όνομα που επέλεξε η Ελισάβετ Φεόντοροβνα για το καθίδρυμά της αντικατόπτριζε την ***ύψιστη αποστολή του****,* ***να γίνει δηλαδή, το σπίτι του Λαζάρου και των αδελφών του, Μάρθας και Μαρίας, όπου τόσο συχνά βρισκόταν ο Χριστός****.* ***Οι αδελφές της ανερχόμενης Μονής του Ελέους Μάρθας και Μαρίας καλούνταν να κάνουν πράξη τη διακονία της Μάρθας μέσα από τη φροντίδα των αρρώστων και των φτωχών και τη διακονία της Μαρίας μέσα από την προσευχή, τον καθησυχαστικό λόγο και την κατήχηση κάθε ταλαιπωρημένου και χαμένου στο σκοτάδι ανθρώπου. Ο όρος «μονή» προοριζόταν να εκφράσει την κεντρική ιδέα, ότι κάθε μέλος του ιδρύματος της Μεγάλης Δούκισσας Ελισάβετ όφειλε να κάνει την καρδιά του μόνιμη οικία της χριστιανικής αγάπης.***

Παρά την επιτυχή έναρξη της ανοικοδόμησης της Μονής του Ελέους, οι εργασίες της δεν συνεχίστηκαν για πολύ. Στα τέλη του 1907 η Ελισάβετ Φεόντοροβνα διαγνώστηκε με όγκο στην κοιλιακή κοιλότητα και αναγκάστηκε να διακόψει για μεγάλο χρονικό διάστημα κάθε της δραστηριότητα. Μετά την επιτυχημένη διεξαγωγή της χειρουργικής επέμβασης, στην οποία υποβλήθηκε τον Ιανουάριο του 1908, η Μεγάλη Δούκισσα μεταφέρθηκε στην Κριμαία, για να αποκατασταθεί εντελώς η υγεία της.

Στο διάστημα αυτό η Ελισάβετ ακολουθούσε πιστά τις υποδείξεις του ιατρού της χωρίς να παραπονιέται. Έδειχνε υπομονή στις σταλμένες σε αυτή δοκιμασίες και δεν απαιτούσε προσοχή για τον εαυτό της. Έτσι, κέρδισε την αγάπη και τον σεβασμό των ιατρών της και χαρακτηρίσθηκε ως ένας εξαιρετικός άνθρωπος με υψηλό ήθος, που δεν μπορούσε κανείς παρά να θαυμάζει. Πράγματι, η ταπείνωση και η απλότητα με την οποία η Ελισάβετ συμπεριφερόταν σε κάθε συνάνθρωπό της ανεξαρτήτως θέσης, μόρφωσης ή πίστης με μία λεπτή ευγένεια, συγκινούσε όλους όσους είχαν την τύχη να τη γνωρίσουν.

Ευρισκόμενη σε έναν επίγειο παράδεισο, όπου η αγνή φύση ήταν τόσο κοντά στον Θεό, η ***Μεγάλη Δούκισσα Ελισάβετ φοβήθηκε πως η Κριμαία θα την αιχμαλωτίσει με την απερίγραπτη ομορφιά της.*** *Η κατανόηση ωστόσο, τι*

πραγματικά αξίζει στη ζωή δεν της επέτρεψε να μείνει μακριά από τη πόλη «...Έχω ανάγκη να μείνω στη πόλη», έλεγε, «...θυμηθείτε ότι δεν είμαστε σε θέση να προσφέρουμε στους ανθρώπους ούτε το γαλανό ουρανό, ούτε τη θάλασσα, ούτε τον καθαρό αέρα παρά μόνο την πίστη στον Θεό, την πίστη στον εαυτό τους και την επιθυμία να μας σκεπάζει όλους με την αγάπη Του ο Χριστός» .

Επιστρέφοντας στη δουλειά της η Ελισάβετ αν και αδύναμη ακόμα, κατάφερε μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα να θέσει σε λειτουργία πολλά σχέδιά της. Έτσι, ***τον Μάιο πραγματοποιήθηκε η θεμελίωση του καθεδρικού ναού της μονής προς τιμήν της Αγίας Σκέπης, ενώ τον Οκτώβριο αγιάσθηκε ο ναός του νοσοκομείου, που ήταν αφιερωμένο στις αδελφές Μάρθα και Μαρία*** *. Με ιδέα της Ελισάβετ και ύστερα από άδεια του Μητροπολίτη Βλαδιμήρου, ο ναός των αγίων Μάρθας και Μαρίας χτίστηκε εντός του νοσοκομείου για την διευκόλυνση των βαριά ασθενών. Συγκεκριμένα,* ***μέσω μεγάλων διαδρόμων οι θάλαμοι της εντατικής συνδέονταν άμεσα με τον ναό, προκειμένου οι άρρωστοι να μετέχουν στις Ακολουθίες χωρίς να σηκώνονται από τις κλίνες τους****.*

Ο μεγάλος πόθος της Ελισάβετ Φεόντοροβνα να θεμελιώσει μία μονή διαφορετική από τις άλλες αποτελούσε αρχικά τεράστιο μυστικό. Οι μόνοι άνθρωποι με τους οποίους μοιραζόταν τα σχέδιά της ήταν μία χήρα και ένας ιερέας. Αργότερα, άνοιξε την καρδιά της σε έμπειρους πάνω στην πνευματική ζωή γέροντες χωρίς την ευλογία των οποίων δεν προχωρούσε σε καμία ενέργεια. Ανάμεσα στους σημαντικότερους πνευματικούς ανθρώπους, που την συμβούλευαν σε όλη τη διάρκεια του δύσκολου έργου της, ήταν **οι γέροντες του ερημητηρίου** του **Ζωσιμά** (Зосимова пустынь) **και ο πατέρας Μητροφάνης Σρεμπριάνσκι**. Υπό την πνευματική τους καθοδήγηση η Ελισάβετ κατάφερε να αποβάλει κάθε φόβο και δισταγμό και να πορευθεί με ακόμα μεγαλύτερο ζήλο προς τον μεγάλο σκοπό που της είχε ορίσει η ζωή.

Το Τυπικό και το αξίωμα των διακονισσών

... Το έτος 1908, όταν οι εργασίες της μελλοντικής μονής προχωρούσαν με γρήγορους ρυθμούς, η Μεγάλη Δούκισσα δέχτηκε προτάσεις για την οργάνωση της μονής της. Ανάμεσα στα προτεινόμενα Τυπικά για τη νέα μονή ήταν και αυτό του αρχιμανδρίτη Σέργιου, γνωστού τότε ως ιερέα Μητροφάνη Σρεμπριάνσκι. Οι προτάσεις του πατέρα Μητροφάνη ενθουσίασαν την Μεγάλη Δούκισσα, η οποία δέχτηκε να συνεργαστούν πάνω στο Τυπικό της μονής. Επιπλέον, η απλότητα του ιερέα σε συνδυασμό με την εγκρατή έγγαμη ζωή του και την υψηλή του πνευματικότητα γοήτευσαν τόσο πολύ την Ελισάβετ Φεόντοροβνα, που του πρότεινε να γίνει πνευματικός της μονής της.

Η θετική του απάντηση, ωστόσο, έμελλε να αργήσει πολύ.
Έχοντας υπηρετήσει ως διάκονος για πολλά χρόνια στην πόλη Οριόλ και όντας στενά δεμένος με την εκεί ενορία, ο πατέρας Μητροφάνης ζήτησε από τη Μεγάλη Δούκισσα λίγο χρόνο για να σκεφτεί την πρότασή της. Όσο περισσότερο όμως το σκεφτόταν, τόσο λιγότερο ήθελε να αποχωριστεί την εκκλησία του. Όταν τελικά, μετά από πολύ σκέψη, αποφάσισε να αρνηθεί τη πρόταση της Μεγάλης Δούκισσας Ελισάβετ, μία αίσθηση αδυναμίας τύλιξε το δεξί του χέρι, τα δάκτυλά του άρχισαν να μουδιάζουν, ενώ η παλάμη του κοκκάλωσε.

Καταλαβαίνοντας ότι ο Θεός του στέλνει ένα σημάδι, μετανόησε και υποσχέθηκε να δεχτεί την θέση του εφημέριου της Μονής του Ελέους Μάρθας και Μαρίας. Αμέσως το χέρι του άρχισε να συνέρχεται και μετά από δύο ώρες έγινε εντελώς καλά. Παρόλη όμως την απόφασή του να δεχτεί την πρόταση της Ελισάβετ Φεόντοροβνα, ο πατέρας Μητροφάνης δεν βιαζόταν να ενημερώσει την Μεγάλη Δούκισσα για τα σχέδιά του.

Έχοντας τελικά αμφιβολίες για το αν είναι κατάλληλος για την θέση του εφημερίου μίας ολόκληρης μονής και παρασυρόμενος από τις απεγνωσμένες ικεσίες των ενοριτών του να μην τους αφήσει, πήρε την απόφαση να παραμείνει στο Οριόλ. Μόλις αυτή η σκέψη θόλωσε το μυαλό του το δεξί του χέρι άρχισε και πάλι να μουδιάζει και να πρήζεται. Καταφεύγοντας για βοήθεια και συγχώρεση στην εικόνα της Παναγίας, ο πατέρας Μητροφάνης υποσχέθηκε να πράξει το θέλημα του Θεού. Όταν το χέρι του έγινε με θαυματουργικό και πάλι τρόπο καλά δεν είχε πλέον αμφιβολίες για το τι έπρεπε να κάνει. Με καρδιά γεμάτη δύναμη, αλλά και φόβο επισκέφτηκε τους γέροντες του ερημητηρίου του Ζωσιμά και πήρε την ευχή τους. Στις 17 Σεπτεμβρίου του 1908 ο μητροπολίτης Μόσχας Βλαδίμηρος όρισε τον Μητροφάνη Σρεμπριάνσκι εφημέριο των ναών της ανεχόμενης μονής του Ελέους Μάρθας και Μαρίας. Έτσι, η Ελισάβετ Φεόντοροβνα απέκτησε έναν πολύτιμο βοηθό στη πραγματοποίηση του μεγάλου σχεδίου της.

Δουλεύοντας πάνω στο Τυπικό της νέας μονής, η Ελισάβετ επισκέφτηκε πλήθος μονών και ερημητηρίων για να συζητήσει με τους εκεί γέροντες τα σχέδιά της,

συνέγραψε επιστολές σε δεκάδες μοναστήρια και εκκλησιαστικές βιβλιοθήκες ανά τον κόσμο και μελέτησε διεξοδικά τα Τυπικά πολλών αρχαίων μοναστηριών. Τελικά, έχοντας διαφωτιστεί από τους λόγους του Μητροφάνη Σρεμπριάνσκι όπως και άλλων μεγάλων γερόντων και πνευματικών ανθρώπων, συνέλαβε την ιδέα της δημιουργίας μίας μονής, που βασιζόταν στη σκέψη ότι κανένας δεν μπορεί να δώσει στον άλλον περισσότερα από όσα έχει ο ίδιος. Οι άνθρωποι αντλούν τα πάντα από τον Θεό και για αυτό, μόνο όσοι ζουν εν Χριστώ μπορούν να αγαπήσουν αληθινά και να φτάσουν στην απόλυτη αυταπάρνηση για τον πλησίον τους.

Η Μονή του Ελέους Μάρθας και Μαρίας άνοιξε τις πύλες της στις 23 Φεβρουαρίου του 1909 και τον πρώτο χρόνο λειτουργούσε κάτω από ένα προσωρινό Τυπικό, εγκεκριμένο επίσημα το 1910 (βλέπε παρακάτω). Αρχικά, η μονή είχε στη διάθεσή της έξι αδελφές Μέχρι το τέλος του χρόνου όμως, είχαν φτάσει τις τριάντα. Στον χώρο της μονής λειτουργούσαν ήδη ένα νοσοκομείο, ένα φαρμακείο και ο ναός των Αγίων Μάρθας και Μαρίας ενώ πολλές ακόμη υποδομές βρίσκονταν στο τελείωμά τους. Με αυτά τα μικρά μα σταθερά βήματα ξεκίνησαν οι εργασίες της μονής της αγάπης και προσφοράς, που με τόση λαχτάρα ανυπομονούσε να θέσει σε λειτουργία η Ελισάβετ Φεόντοροβνα.

Ιδρύοντας τη Μονή του Ελέους Μάρθας και Μαρίας, η Μεγάλη Δούκισσα ήθελε να επαναφέρει, το ξεχασμένο σε Δύση και Ανατολή, αξίωμα των διακονισσών και ήλπιζε ακράδαντα στην αναγνώριση της μονής της ως ενός ορθόδοξου χριστιανικού οργανισμού. Ανάμεσα στους ισχυρούς υποστηρικτές της υπήρξαν ο ιερέας Μητροφάνης Σρεμπριάνσκι, ο επίσκοπος Τρύφων (Трифон Туркестанов), ο αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος (Анастасий Грибановский), ο μητροπολίτης Βενιαμίν (Вениамин Федченков) και ο μητροπολίτης Μόσχας Βλαδίμηρος. Ο Νικόλαος Β΄ επίσης είχε μία θετική στάση απέναντι στο έργο της Μεγάλης Δούκισσας και έκανε ό,τι ήταν δυνατό για να επισπευσθεί το άνοιγμα της μονής. Ωστόσο, η άκρως αρνητική στάση του μητροπολίτη της Αγίας Πετρούπολης Αντωνίου και του επισκόπου Ερμογένη ανάγκασε την Ελισάβετ να βάλει στην άκρη αυτή την ιδέα.

Η κύρια κατηγορία εναντίον της Ελισάβετ ήταν ότι είχε προτεσταντικές τάσεις και προσπαθούσε να εισαγάγει στη ρωσική γη ξενόφερτα ιδρύματα, ωστόσο αυτό δεν ίσχυε, διότι την εποχή που ο θεσμός αυτός αναγεννιόταν στην Γερμανία από τον πάστορα Θ. Φλίντνερ (μέσα 19ου αι.) στη Ρωσία γίνονταν αντίστοιχες προσπάθειες από ορθόδοξους ιερείς. Στην πραγματικότητα, η ουσία της διαφωνίας έγκειτο στο γεγονός ότι η Μεγάλη Δούκισσα τοποθετούσε τις διακόνισσες σε δύο βαθμίδες. Στην πρώτη βαθμίδα βρίσκονταν οι λεγόμενες «διακόνισσες στο ένδυμα», που είχαν πάρει την ευλογία του Επισκόπου και είχαν δώσει όρκο, ενώ στην δεύτερη και υψηλότερη βαθμίδα ανήκαν οι «διακόνισσες δια χειροθεσίας», που είχαν χειροθετηθεί μετά το πέρας, συνήθως, του εξηκοστού έτους της ηλικίας τους . Κρίνοντας ότι η δεύτερη βαθμίδα αποδείχθηκε προβληματική στο πέρας του

χρόνου , η Μεγάλη Δούκισσα ήθελε να αναβιώσει μόνο την πρώτη, προκαλώντας αναστάτωση στον επίσκοπο Ερμογένη, που υποστήριζε ότι το αρχαίο αξίωμα των διακονισσών είναι ένα και για αυτό δεν μπορεί να χωριστεί σε βαθμίδες . Σχετικά με την επιλογή της να αναβιώσει μόνο την πρώτη βαθμίδα του αξιώματος η Ελισάβετ έγραφε «Είμαι κάθετα αντίθετη στην ιδέα οι μοναχές να βγαίνουν έξω στον κόσμο για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους και μαζί μου συμφωνούν και άλλοι Ιεράρχες. Από την άλλη δεν θα ήθελα η μονή μου να αποτελεί μία απλή αδελφότητα του Ελέους, καθώς τα μέλη τους δραστηριοποιούνται μόνο σε ιατρικά θέματα. Επιπλέον, δεν έχουν εκκλησιαστική οργάνωση και η πνευματική ζωή περνάει σε δεύτερο πλάνο την ώρα που θα έπρεπε να συμβαίνει το ακριβώς αντίθετο [...] η Μονή του Ελέους θέλει να ακολουθήσει τα χνάρια των αρχαίων διακονισσών: Φοίβης, Θεοσεβίας, Τατιανής, Ολυμπιάδας, Μακρίνας, Παύλας και Νίνας... Η Μονή του Ελέους επιθυμεί να αναλάβει το έργο των διακονισσών γυναικών όπως εκφράστηκε στην αρχαία Εκκλησία και έτσι όπως είχε διαμορφωθεί από τους Αποστόλους, τις αγίες μυροφόρες γυναίκες και τα έργα πολλών ασκητριών».

Τον Δεκέμβριου του 1910 με αίτηση του μητροπολίτη Βλαδιμήρου το Τυπικό της μονής και η τάξη αφοσίωσης των αδελφών, στο αξίωμα των διακονισσών, υποβλήθηκε σε εξέταση από την Ιερά Σύνοδο. Η απόφαση της Ιεράς Συνόδου ήταν θετική με κάποιες διορθώσεις.

Το επόμενο έτος με απόφαση της Ιεράς Συνόδου συστάθηκε επιστολή προς τον Νικόλαο Β΄ η οποία, κατά κύριο λόγο, εξέφραζε την άποψη του μητροπολίτη Αντωνίου ότι δηλαδή, όσο το αξίωμα των διακονισσών δεν φέρει τον αρχικό του χαρακτήρα, οι αδελφές της μονής του Ελέους δεν μπορούν να φέρουν τον τίτλο των διακονισσών. Με απόφαση του Νικολάου Β΄ το θέμα πήρε αναβολή μέχρι την Συνεδρίαση της Τοπικής Συνόδου το έτος 1918. Η Σύνοδος ωστόσο, δεν πρόλαβε να βγάλει την απόφασή της, γιατί οι εργασίες της διακόπηκαν βίαια από τους μπολσεβίκους. Έτσι, παρόλο που η λειτουργία της Μονής Μάρθας και Μαρίας στηρίχτηκε στις βάσεις του αξιώματος των διακονισσών, οι αδελφές της μονής δεν ονομάστηκαν διακόνισσες.

Στη θέση των αδελφών της μονής επιλέγονταν μόνο ορθόδοξες κοπέλες και χήρες ηλικίας από 21 μέχρι 40 ετών*. Ορισμένες υποψήφιες αδελφές γίνονταν δεκτές μετά από σύσταση γερόντων ή ηγουμένων. Η κοινωνική τάξη και η καταγωγή δεν ανήκαν στις βασικές προϋποθέσεις ένταξης ωστόσο, όλες τους έπρεπε να έχουν μόρφωση, καλή υγεία και* ***να διακρίνονται για την σταθερή τους επιθυμία να «φέρνουν εις πέρας με υπομονή και ταπεινοφροσύνη κάθε έργο που θα τους ανατεθεί στο όνομα του Χριστού για τη διακονία των φτωχών, των αρρώστων και όσων υποφέρουν»****.*

Σκοπός της μονής σύμφωνα με το προσωρινό Τυπικό ήταν η μέσα σε καθαρά χριστιανικό πνεύμα προσφορά βοήθειας προς του αρρώστους, τους φτωχούς, τους δυστυχισμένους και θλιμμένους μέσα από το έργο των αδελφών της μονής και με τη χρήση κάθε διαθέσιμου μέσου *. Το έτος 1914 το Τυπικό τροποποιήθηκε σε πολλά σημεία και επανεγκρίθηκε από την Ιερά Σύνοδο. Μερική τροποποίηση υπέστη και η διατύπωση του στόχου της μονής: «****Στόχος της Μονής του Ελέους Μάρθας και Μαρίας αποτελεί η μέσα στο πνεύμα της Ορθόδοξης Χριστιανικής Εκκλησίας προσφορά προς τους αρρώστους, τους φτωχούς, δυστυχισμένους και θλιμμένους μέσα από το έργο των αδελφών της μονής και με τη χρήση κάθε διαθέσιμου μέσου****».*

Στις 9 Απριλίου του 1910 και μετά την επίσημη έγκριση του Τυπικού της Μονής του Ελέους Μάρθας και Μαρίας, ο Επίσκοπος Τρύφων χειροθέτησε την Μεγάλη Δούκισσα Ελισάβετ και δεκαέξι ακόμη αδελφές στη τάξη των σταυροφόρων αδελφών της Αγάπης και του Ελέους».

Όπως τονίσθηκε προηγουμένως, η αδελφότητα του Ελέους Μάρθας και Μαρίας δραστηριοποιούνταν και εκτός της μονής. Ανάμεσα στο ευρύ φάσμα των φιλανθρωπικών δράσεων, που αναπτύχθηκαν εκτός των τειχών της μονής, ήταν η κατ’ οίκον ιατρική περίθαλψη, η προσφορά ψυχολογικής και πνευματικής υποστήριξης σε άτομα που βρίσκονταν σε απελπισία ή στα πρόθυρα αυτοκτονίας και η παροχή, βοήθειας σε ανθρώπους, που διαβιούσαν σε κακόφημες περιοχές και παραγκουπόλεις. Τα συσσίτια των φτωχών οργανώνονταν εκτός της μονής. Συνήθως ξεπερνούσαν τα 300 γεύματα ημερησίως και κάλυπταν κυρίως τις ανάγκες των φτωχών ή εργαζόμενων γυναικών που δεν είχαν να ταΐσουν τις οικογένειές τους. Σύμφωνα με τον απολογισμό για το έτος 1913 η μονή μοίρασε 139.443 γεύματα. Πολλοί άνεργοι προσέτρεχαν στη μονή για να παρακολουθήσουν δωρεάν σεμινάρια επιμόρφωσης και να λάβουν βοήθεια στην εύρεση εργασίας. Συχνά η μονή διέθετε χρηματικά ποσά για αγορά εξοπλισμών και μηχανών, εξασφαλίζοντας εργασία στους φτωχούς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση μίας φτωχής ράφτρας, η οποία κατάφερνε να βγάζει τα προς το ζην και

να μεγαλώνει τα παιδιά της χάρις στην ραπτομηχανή που της χάρισαν στην Μονή του Ελέους Μάρθας και Μαρίας.

Η Ελισάβετ Φεόντοροβνα ανέλαβε τη στέγαση φοιτητριών και δεσποινίδων που εργάζονταν σε εργοστάσια. Οι νεαρές αυτές γυναίκες συχνά έχαναν τη ζωή τους από κακουχίες, υποσιτισμό και ασθένειες.. Ακόμη οργάνωσε την ομάδα «Παιδικός Οβολός» στην οποία παιδιά εύπορων οικογενειών έκαναν δωρεές και πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους με στόχο να συγκεντρωθούν είδη ανάγκης και ρουχισμού για τα φτωχά παιδιά της Μόσχας. Τέλος, προχώρησε στην ανέγερση καταφυγίου για φυματικές γυναίκες. Αμέτρητες περιπτώσεις είχαν περάσει από τα χέρια την Μεγάλης Δούκισσας Ελισάβετ και σε κάθε μία από αυτές έκανε το μέγιστο που μπορούσε για να βοηθήσει].

Κατά τον Α’ Παγκόσμιο Πόλεμο η Δούκισσα Ελισάβετ και οι αδελφές περιέθαλψαν στη Μονή τόσο τους Μοσχοβίτες στρατιώτες όσο και τους αντιπάλους τους. Για αυτόν το λόγο δεν άργησαν να κατηγορηθούν από τους Μπολσεβίκους, που χαρακτήριζαν τη Μονή ως κέντρο... γερμανικής κατασκοπείας και τελικά την έκλεισαν.

Η μονή και το εκκλησιαστικό και φιλανθρωπικό ίδρυμα Μάρθας και Μαρίας επαναλειτουργεί σήμερα στη Μόσχα με πολλές δραστηριότητες, μεταξύ των οποίων κι ένα εργαστήρι ζωγραφικής.

Στις 17 Αυγούστου 1990, στον κήπο της Μονής Μάρθας και Μαρίας, ανεγέρθηκε μνημείο στην **Οσιομάρτυρα (Δούκισσα) Ελισάβετ, η οποία βρήκε μαρτυρικό θάνατο κοντά στο Αλαπάγιεφσκ, τη νύχτα της 18ης Ιουλίου 1917, από τους δολοφόνους των Ρομανόφ**. Στην επιγραφή αναγράφεται: «***Στη Μεγάλη Δούκισσα Ελισάβετ Θεοδώροβνα***, **με μετάνοια**».

Ερωτηθείς για το πώς είδε τις κοπέλες που διαβιώνουν και σπουδάζουν ταυτόχρονα στη Μονή, ο Ρώσος φωτογράφος, Σεργκέι Γκαβρίλοφ, που είχε πάει εκεί για να φωτογραφήσει τους χώρους μετά την επαναλειτουργία τους, απάντησε:

«Είναι πολύ διαφορετικές. Αρχικά μου φάνηκε ότι κρατούσαν τέτοια στάση λόγω των δασκάλων τους, αλλά όταν οι ενήλικες απομακρύνθηκαν, η συμπεριφορά των παιδιών δεν άλλαξε, παρέμειναν οι ίδιες. Κατά τη διάρκεια της φωτογράφισης έκανα στα κορίτσια κάποιες πολύ απλές ερωτήσεις, όπως «Με τι θέλετε ν' ασχοληθείτε στο μέλλον;» κλπ. Όπως όλοι οι έφηβοι, είναι πολύ χαρωπές,

αλό και τι

ηβους. Το

Κύρια πηγή []: Υπό έκδοση βιβλίο της Ελισάβετ Κυνηγού Γιεβτουσένκο «Λευκός Άγγελος» – Η ζωή και το έργο της Μεγάλης Δούκισσας της Ρωσίας Ελισάβετ Φεόντοροβνα Ρομάνοβα».

Φωτογραφίες: Σεργκέι Γκαβρίλοφ

Πηγή συμπληρωματικών πληροφοριών: gr.pravoslavie.ru/129647.html

Επιμέλεια: Ευγενία Δίτσα